

PS VAN EEN REDACTEUR

Bang Nederland¹

Jaap A. van Vliet

In 2015 is Nederland een angstig en in zichzelf gekeerd land geworden. Het gebrek aan steun voor de Europese Unie bleek al bij het referendum over de 'Europese grondwet' en is alleen maar verder toegenomen. Dezelfde ontwikkeling heeft zich in andere landen voorgedaan. De economie zit gedurende een reeks van jaren in een dal. Vooral inwoners van de oude wijken van grote steden worden door werkloosheid getroffen. Er is sprake van een concentratie van kansarmoede. Segregatie neemt toe. Spanningen tussen bevolkingsgroepen lopen op. Mensen proberen risico's op elkaar af te wentelen, hetgeen tot uiting komt in juridisering en de ontwikkeling van claimcultuur. Europese landen wedijveren om de meest restrictieve toelating van vreemdelingen.

In 2007 publiceerde het ministerie van Justitie (toen nog zonder 'Veiligheid') het boek *Justitie over morgen: scenario's en strategieën voor 2015*.² Het boek vermeldt vier mogelijke scenario's voor 2015, mede gebaseerd op twee kernonzekerheden. Ten eerste de vraag naar sociale veiligheid: de vraag of de offers die mensen zich willen getroosten om te voorkomen dat anderen hen leed of schade toebrengen, zullen toe- of afnemen. Ten tweede de vraag of het draagvlak voor de EU zal toe- of afnemen en of oplossingen voor maatschappelijke problemen in toenemende mate in internationale of in nationale wet- en regelgeving worden gezocht. Kijken burgers primair naar 'Brussel' of naar 'Den Haag', is daarbij de vraag.

Nu het 2015 is, is het interessant om het boek nog eens na te slaan en te zien welke van de vier scenario's Nederland op dit moment het meest van toepassing is. Mijns inziens is dat het scenario 'Bang Nederland', dat in het vorenstaande is beschreven.

Een van de opvallende zaken die ik daaruit wil halen is de toelating van, wat eufemistisch wordt genoemd, vreemdelingen tot Europa. Het gaat, als je het nieuws van deze weken volgt, natuurlijk niet vooral om *vreemdelingen*, maar voor een belangrijk deel om *vluchtelingen*, mensen die hun land ontvluchten vanwege instabiliteit, oorlog en vervolging in hun eigen land of regio, vaak ook om mensen die een beter bestaan zoeken. Op Europees niveau is er (nog) geen draagvlak te vinden voor een behoorlijke verdeling van deze vluchtelingen over de Europese landen. Het politieke en maatschappelijke draagvlak, ook in Nederland, om hen op te nemen staat voortdurend ter discussie. Bij het scenario 'Bang Nederland' eisen

1 Dr. Jaap A. van Vliet is adviseur/senior onderzoeker bij Leger des Heils Jeugdbescherming & Reclassering en bij de Hogeschool Utrecht. Hij is tevens redactielid van PROCES.

2 Ministerie van Justitie, *Justitie over morgen: scenario's en strategieën voor 2015*, Den Haag: ministerie van Justitie 2007.

Jaap A. van Vliet

burgers ‘een restrictief immigratiebeleid’. Meedeinend op angstsentimenten wordt het Vluchtelingenverdrag steeds vaker ter discussie gesteld. ‘Grenzen dicht’ is een veelgehoord credo.³ Sluiten van de grenzen en opvang in de eigen regio worden genoemd zonder dat dit concreet tot zinvolle acties en oplossingen leidt.

Het Nederlandse vreemdelingenbeleid leidt zo tot merkwaardige ‘oplossingen’. Zo is dezer dagen onder druk van de pers, politieke kopstukken en de Kinderombudsman een klein publicitair succesje geboekt doordat twee Angolese kinderen, Márcia en Gláucio, en hun moeder na een verblijf van vijftien jaar hier in Nederland mogen blijven, terwijl de vader alsnog terug moet naar Angola. Ik lees in de krant dat de staatssecretaris het gezin zelf heeft laten beslissen: of *allemaal* terug naar Angola, of alleen de vader. Een salomonsoordeel dat door de betrokkenen zelf moest worden geveld en voltrokken en dat bij de betrokkenen ongetwijfeld tot verdriet en trauma’s zal leiden. Ik moest ook denken aan het indrukwekkende boek *Sophie’s choice*, waarin Sophie in Auschwitz door een kampbewaker wordt gedwongen tot een onmogelijke keuze: welke van haar twee kinderen mag in leven blijven? Ze kiest en kan uiteindelijk niet leven met haar keuze.

Hoe past het scheiden van één ouder van de rest van het gezin in de Nederlandse cultuur, waarin de band van ouders en van ouders met hun kinderen een belangrijk pedagogisch uitgangspunt is? Ik hoorde geen protest vanuit christelijke politieke partijen, die het gezin als hoeksteen van de samenleving hoog in het vaandel hebben staan. Is de verdenking van het feit dat de vader oorlogsmisdaden heeft gepleegd voldoende om deze actie te rechtvaardigen?

En intussen blijft het probleem van uitgeprocedeerde asielzoekers die in ons land al lang en breed zijn ingeburgerd onverminderd voortbestaan. Maar in ‘Bang Nederland’ is geen plaats voor een structurele aanpak van het probleem – alleen voor het zoeken van oplossingen in incidentenpolitiek en publicitaire succesjes. Hoeveel Márcia’s en Gláucio’s zijn er nog in Nederland – en worden hier nog verwekt en geboren – die na jaren van inburgering zonder pardon het land zullen moeten verlaten omdat op hen toevallig niet de publiciteit werd gericht?

3 Idem, p. 70.